

Jaan Kaplinski : LERMONTOVVAL KEZDŐDÖTT

(Részlet Az éjszaka fehér lepkéi című verseskötet előszavából)

Egészen addig az őszig eléggé átlagos fiú voltam, eléggé átlagos érdeklődési körrel. Sokat olvastam, de leginkább a rendelkezésemre álló irodalmat, beleértve a Sztálin-díjasok könyveinek [észt] fordításait. Ezek közül csak két könyvre emlékszem tisztábban: Alekszej Tolsztoj Első Péter és Viktor Nyekraszov Sztálingrád lövészárkaiban című művére. De azon az őszön történt valami, ami nagyon megváltoztatott. A költészet, amely addig kevésbé érdekelt, hirtelen berobbant az életembe. Ez 1954-ben volt, tizenhároméves koromban. Nem sok könyvünk maradt, a bombázásokban majdnem mind elégett. De anyám és nagyapám vett néhányat, főleg francia és orosz nyelvű könyveket. Fiatalkoromban anyám néhány évig Párizsban élt, majd hazatérte után franciatanárként dolgozott, és gyerekkora óta tudott oroszul, mint a generációjából szinte mindenki, aki részben vagy egészben orosz nyelvű képzést kapott.

Így Puskin, Lermontov és Csehov kötetei is ott sorakoztak a polcon. Egyik estén, valószínűleg semmi dolgom nem akadt, elővettem egy válogatást Lermontov költészetéből, és lapozgatni kezdtem. Rájöttem, hogy többé-kevésbé értem, amit olvasok. És elém került a Воздушный корабль [Léghajó] című balladája. Elolvastam, és szinte könnyes szemmel fejeztem be. Nem annyira a Napóleon iránti érzéseim, mint inkább a költészet erejével, szellemiségével való váratlan találkozás miatt.

Megeríntett a költészet, és valami visszafordíthatatlanul megváltozott bennem. Attól az estétől kezdve lelkes versolvasó lettem, majd a versírással is megpróbálkoztam. Néhány évig szinte csak orosz költészetet és klasszikus prózát olvastam. Több sikertelen próbálkozás után észtil kezdtem el írni. Nyilvánvalóan elégtelen volt az akkori orosz nyelvtudásom. Bár idővel javult, ritkán írtam oroszul, többnyire csak cikkeket, de egy novellám is megjelent a szentpétervári Звезда [Csillag] című lapban. A függetlenné vált Észtországból tértem vissza az orosz költészethez, amikor már nem volt hivatalos nyelv az orosz. Ez a század legelején történt, és 2005-ben húsz orosz nyelven írott versem jelent meg a Sõnad sõnatusse / Инакобытие című kétnyelvű kötetben.

Ezek, néhány módosítással, ebbe a kötetbe is bekerültek. A többi később, főként 2010 és 2013 között született. Úgy vélem, észt kultúránk kezdettől fogva többnyelvű volt; íróink az észt irodalmiság meghatározó alakjai – Kreutzwald, Fählmann. Ilmar Laaban – több nyelvet tudtak és használtak. Mint említettem, szoros, szinte bensőséges kapcsolatba kerültem az orosz nyelvvel, így természetes, hogy néha oroszul írok. Persze barátaim és kollégáim bátorítására és önzetlen segítségére is szükségem volt ahhoz, hogy e versek nyomdába kerüljenek.

Az orosz költészetben a szabadvers máig ritkán használt forma. Bár a régi orosz népköltészet – ellentétben, például, a franciával vagy a némettel – rímtelen, akárcsak a spirituális líra. Úgy gondolom, hogy a gyökerekhez való visszatérés és a modern szabadvers mesterei, T. S. Eliot, Ezra Pound és Tomas Tranströmer költészetének tanulmányozása üdítően hathatna az orosz lírára, melyben szerintem túl gyakori az a monotónia, amit Arno Holtz német költő háttérverklínek nevezett. Költőként tehát egyszerre vagyok modernista, Eliot és Rimbaud követője, és tradicionalista, aki csodálja a finnugor és a szláv népek népköltészetét.

Szilágyi Mihály fordítása